

Addiktológia és Településszociológia program, 2016-2017

1) A demográfiai átmenet

Jellemezze a demográfiai átmenetet, mint társadalmi változást, jellemezze az átmenet típusait. Mutassa be az átmenet magyarázatára kialakított legfontosabb elméleti megközelítéseket.

Irodalom:

Andorka Rudolf, 1987. *Gyermekszám a fejlett országokban*. Gondolat, Budapest, 37-51.old.

Livi-Bacci, M., 1999. *A világ népességének rövid története*. Budapest, Osiris. p. 128-164

Óri Péter, 2006. Demográfiai átmenetek Magyarországon. Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye a 19.század elején. *Demográfia*, 49. évf. 4. szám 299–341.

2) A párkapcsolati viszonyok átalakulása: házasodás, élettársi kapcsolatok, LAT és szingliég
Változások a párkapcsolati formák társadalmi elterjedésében, az elmozdulásokat magyarázó társadalmi mechanizmusok; párkapcsolatok társadalomszerkezeti (iskolai végzettség) kötődései; párkapcsolatok az életútban.

Irodalom:

Bukodi Erzsébet, 2003. *Ki, mikor, kivel (nem) házasodik? Párválasztás Magyarországon*. Budapest: Andorka Rudolf Társadalomtudományi Társaság–Századvég. 34-82.

Kapitány Balázs, 2012. 'Látogató párkapcsolatok' Magyarországon. *Szociológiai Szemle*, vol. 22, No. 1, p. 4-29.

Murinkó Livia – Spéder Zsolt 2015. Párkapcsolatok. In.: Óri, Monostori, Spéder, szerk. *Demográfiai Portré 2015..* Budapest: KSH Népeségtudományi Kutatóintézet, 9-26.old. (Letölthető)

Spéder Zsolt, 2005. Az élettársi kapcsolatok térhódítása Magyarországon, és néhány szempont a demográfiai átalakulás értelmezéséhez. *Demográfia*, 48. évf. 3–4. sz. 187–217. (Letölthető)

Sobotka, T., Toulemon, L., 2008. Overview chapter 4. Changing partnership and family behaviour: common trends and persistent diversity in Europe. *Demographic research*. Vol. 19. Article 6, pages 85-138.

Utasi Ágnes, 2004. *Feláldozott kapcsolatok. A magyar szingli*. Budapest: Új mandátum 25-48. old

3) Válások

A válások alakulása, a válásokat magyarázó társadalmi tényezők. A válások következményei. A párkapcsolatok dinamikája a gyermekek perspektívájából.

Irodalom:

Amato P. 2000. The Consequences of Divorce for Adults and Children. *Journal of Marriage and Family*, Vol. 62, No. 4. pp. 1269-1287

Andersson, G. 2002. Children's experience of family disruption and family formation: Evidence from 16 FFS counties. *Demographic Research*, Vol. 7. art.7. www.demographic-research.org

Lőcsei Pál, 1978. A házasságbomlás problémái Magyarországon. In.: Cseh-Szombathy, L. (szerk.): *A változó család*. Budapest: Kossuth, p.85-125.

Philips, R. 2004. *Amit Isten összekötött... A válás rövid története*. Budapest: Osiris. 295-325. old

4) Az epidemiológiai átmenet elmélete

Irodalom:

- Livi-Bacci, M., 1999. *A világ népességének rövid története*. Budapest, Osiris. p. 134-142.
- Kovács Katalin, 2012. Társadalmi egyenlőtlenségek a mortalitásban és az ok-specifikus halálozási minták változása – egy közös elméleti keret kialakítása felé. *Demográfia*, 55. évf. 1. sz. (különösen 5–17. oldal) (letölthető)
- Olshansky, J., Ault, A.B., 1986. The Fourth Stage of the Epidemiological Transition: The Age of Delayed and Degenerative Diseases, *The Milbank Quarterly*, 64. 355-391.
- Omran, A. R. 1971. The epidemiological transition. *Milbank Memorial Fund Quarterly*, 1971. 49/4. 509–538.

5) Az egészségmagatartást meghatározó tényezők

Milyen tényezők befolyásolják, illetve határozzák meg az egészségmagatartást? Adjon komplex áttekintést a kulturális, társadalmi, gazdasági, mikrotársadalmi, politikai, demográfiai stb. tényezőkről.

Irodalom:

- Füzesi Zs., 2004. Egészségmagatartás. In: *Népegészségügyi jelentés : szakértői változat*. – Bp. : Orsz. Epidemiol. Közp., 5. fejezet, pp. 1-86.
- Füzesi Zs., Lampek K., 2007. Az egészségi állapothoz való viszony változásai. In: *Egészségpszichológia a gyakorlatban / szerk. Kállai J., Varga J., Oláh A.* – Bp. : Medicina K., pp. 65-86.
- Füzesi Zs., é.n.: Egészségmagatartás. DSDI tananyag, (kézirat)
- Helman, G C., 1998). Kultúra, egészség és betegség. Melania Kiadó Kft. 1-12, 181-207
- KSH, 2012. Egészségmagatartás. In: *Európai lakossági egészségfelmérés – Magyarország 2009*. Összefoglaló eredmények KSH ; pp. 40-68.

6) Az addikciók szociológiai és társadalomtörténeti perspektívája

Irodalom:

- Rácz József (szerk.), 2002). *Drog és társadalom. Az addikciók mintázatai*. Új Mandátum Kiadó, Budapest. 7-22.
- Elekes Zsuzsa, 2009. Az alkoholprobléma és társadalmi háttere. In: Demetrovics Zsolt (szerk.) *Az addiktológia alapjai II*. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, 293-326.
- Andorka Rudolf, 1984. *Az alkoholizmus elleni küzdelem külföldön*. Budapest, Alkoholizmus Elleni Állami Bizottság. (77. o.)

7) Szociológiai aspektusok érvényesülése a hazai és a nemzetközi kábítószer és alkoholpolitikában.

Irodalom:

- Nemzeti drogellenes stratégia 2013-2020: Tiszta tudat, józanság, küzdelem a kábítószer-bűnözés ellen. <http://www.parlament.hu/irom39/11798/11798.pdf> 2014-03-01
- Peyrot M., 2002). A társadalmi problémák ciklikus alakulása a drogabúzus példáján. *Drog és társadalom. Az addikciók mintázatai*. Új Mandátum Kiadó, Budapest, 25-40.
- White, M., 2001) A fogyasztói kultúrának szóló kihívás : Átmeneti rítusok és elfogadó közösségek. In: Kelemen, G. , B. Erdős, M. (szerk) *Az addiktológia horizontja*. PTE, Pécs, 9-16.

8) A magyarországi halandósági viszonyok nemzetközi összehasonlításban.

Irodalom:

- Daróczi Etelka, 2001. A halandóság alakulása Trianontól napjainkig. In Faragó Tamás – Óri Péter (szerk.): *Történeti Demográfiai Évkönyv*, KSH Népeségtudományi Kutatóintézet, Budapest, 305–326. (letölthető)
- Józan Péter, 2002. A halandóság alapirányzata a 20. században, és az ezredforduló halálzási viszonyai Magyarországon. *Magyar Tudomány*, 4. szám, 419. old.
<http://www.matud.iif.hu/02apr/jozan.html>
- Kovács Katalin, 2012. Az ok-specifikus halálzás trendjei. In Óri Péter – Spéder Zsolt (szerk.): *Demográfiai Portré 2012*. KSH Népeségtudományi Kutatóintézet, Budapest, 2012. 57–72.
- Vallin, F. 2004. Mortality in Central and Eastern Europe: long-term trends and recent upturns. *Demographic Research Special collection 2*, Article 3, Published, 16. April, pp. 45-70
www.demographic-research.org/special/2/3/

9) Nagy térbeli átalakulás a rendszerváltás után Magyarországon.

Irodalom:

- Enyedi György 1996: Regionális folyamataik Magyarországon. Budapest, ember település régió 7-38, 59-83.
- Enyedi György 1997: A sikeres város. Tér és Társadalom. 10. évf. 4.sz. 1 – 7.
- Kovács Katalin 2003: Vidéki kaleidoszkóp. Eltérő esélyek, eltérő remények az uniós csatlakozás előtti a falusi Magyarországon. In Kovács Teréz (szerk.) A Vidéki Magyarország az EU-csatlakozás előtt. VI. Falukonferencia. Pécs, MTA Regionális Kutatások Központja-Magyar Regionális Tudományi Társaság. 53- 66.
- Kovács Teréz 2012: Vidékfejlesztési politika. Budapest-Pécs. Dialóg Campus, 41-62, 188-192.
- Tagai Gergely 2010. A városok szerepe a kelet-közép-európai országok térszerkezetének formálódásában. In: Barta at.al. (szerk.) *Területi Kutatások csomópontjai*. Pécs, MTA Regionális Kutatások Központja. 261-282.
- Timár Judit-Váradi Mária Mónika 2000:A szuburbanizáció egyenlőtlen területi fejlődése az 1980-as évek Magyarországon. In Horváth Gyula Rechnitzer János (szerk.) Magyarország területi szerkezete és folyamatai az ezredfordulón. Pécs, MTA Regionális Kutatások Központja. 153-175.

10) Az öregedés

Társadalmi és egyéni öregedés; az idős kor határai; a társadalmak öregedésének mérőszámai. Az öregedést mozgó mechanizmusok, Magyarországon, Európában.

Irodalom:

- Hablicsek L., 2000. A népesség öregedése. A holland-magyar összehasonlító vizsgálat margójára. KSH Népeségtudományi Kutatóintézet Kutatási Jelentések 64. p133-175.
- S. Molnár E., 2004. Életmód és közérzet az idősödés korában. In: Kolosi T. – Tóth I. Gy. –Vukovich Gy. (szerk.): *Társadalmi Riport 2004*. Budapest, TÁRKI: 152–164.
- Sanderson, W., Scherbov, S., 2008. Rethinking Age and Aging. *Population Bulletin* 63(4).
- Vaupel, J. W., 2010. Biodemography of human aging. *Nature* 464 (7288), 536-542.

11) A felépülési modell elméleti és empirikus előzményei

Irodalom:

- Hänninen V, Koski-Jännes A., 2002. A függő viselkedésmódokból való felépülés narratívái. *Drog és társadalom. Az addikciók mintázatai.* Új Mandátum Kiadó, Budapest.268-286.
- Kelemen, G., B. Erdős, M., 2005. Az addiktológia terápiás közösség keletkezéstörténete. Az átmenet kontextusa. *Pszichoterápia.* 14. (3) 577-585.
- Kelemen G., 2007. Egészségtanulás és rehabilitáció. *Lege Artis Medicinae,* 17, 250-253.
- Kelemen G., 2008. Egészségszociológia – test és nem. *Lege Artis Medicinae,* 18, 728-731.
- Kelemen G., 2012. Az addikciók kezelésének változása a gazdasági világválság idején *Szociális Szemle* 5, 6-17

12) A társadalmi tőke

Mutassa be két példa alapján az alacsony, illetve a magas bizalmi szintű társadalmakat a társadalmi tőke három típusának (megkötő/bonding; összekötő/bridging; összekapcsoló/linking) és a bizalmi rádiusz koncepciójának alkalmazásával!

Irodalom:

- Fukuyama, Francis, 1997. Bizalom: a társadalmi erények és a jólét megteremtése. Ford. Somogyi Pál László. Budapest: Európa.
- Woolcock, M., Narayan, D., 2000. Social Capital: Implications for Development Theory, Research, and Policy. *The World Bank Research Observer,* 2. 225–249.

13) A mai magyar társadalom szerkezete

Irodalom:

- Bukodi Erzsébet (2006): Társadalmunk szerkezete különböző nézőpontokból. In Kovách Imre (szerk.): *Társadalmi metszetek.* Budapest: Napvilág, 109–159.
- Kolosi Tamás – Keller Tamás (2010): Kikristályosodó társadalomszerkezet. In Kolosi Tamás – Tóth István György (szerk.): *Társadalmi riport 2010.* Budapest: TÁRKI, 105–138. Interneten: http://www.tarsadalomkutatas.hu/kkk.php?TPUBL-A-914/publikaciok/tpubl_a_914.pdf.
- Kolosi Tamás – Pósch Krisztián (2014): Osztályok és társadalomkép. In Kolosi Tamás – Tóth István György (szerk.): *Társadalmi riport 2014.* Budapest: TÁRKI, 139–156. Interneten: <http://www.tarki.hu/adatbank-h/kutjel/pdf/b328.pdf>.
- Sági Matild (2010): Kulturális szegmentáció: „mindenevők”, „válogatósak”, „egysíkúak” és „nélkülözők”? Az „omnivore-univore” modell alkalmazhatósága Magyarországon. In Kolosi Tamás-Tóth István György (szerk.): *Társadalmi riport 2010.* Budapest: TÁRKI, 288–311. Interneten: http://www.tarsadalomkutatas.hu/kkk.php?TPUBL-A-922/publikaciok/tpubl_a_922.pdf.